

ילמד ענוים דרכו - שנה ב

עבודת יום הכיפורים

הרב רן כלילי

1. ויקרא טז, יז

וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֹהֶל מוֹעֵד, בְּבֹאֹ לְכַפֵּר בְּקֹדֶשׁ עַד צֹאתוֹ. וְכִפֹּר בְּעֵדוּ וּבְעֵד בֵּיתוֹ, וּבְעֵד כָּל קֹהֵל יִשְׂרָאֵל.

2. ירושלמי יומא א, ה

"וכל אדם לא יהיה באוהל מועד" - אפילו אותן שכתוב בהן: "ודמות פניהם פני אדם" - לא יהיו באוהל מועד.

3. ויקרא רבה כא, יב

"וכל אדם לא יהיה באוהל מועד" - בשנה שמת בה שמעון הצדיק, אמר להם (ש) בשנה זו הוא מת. אמרו לו: מנין אתה יודע? אמר להם: בכל שנה ושנה היה זקן אחד לבוש לבנים ומעוטף לבנים, נכנס עמי ויוצא עמי. שנה זו נכנס עמי ולא יצא עמי.

אמר ר' אבהו: ומי יאמר ש"אדם" היה? והלא הקדוש ברוך הוא בכבודו היה נכנס עמו ויוצא עמו!¹
אמר ר' אבהו: וכהן גדול לא אדם היה?
אלא כההוא דאמר ר' פנחס: בשעה שהיה רוח הקודש שרוי עליו - היו פניו בוערות כלפידים עליו, הה"ד (מלאכי, ב): "כי שפתי כהן ישמרו דעת תורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' - באות הוא".

4. רבי צדוק פרי צדיק, ערב יוה"כ, ג

העניין, שהכהן גדול בכניסתו לקודש הקודשים לא היה לו שום גוף מעולם הזה. שהיה לו התפשטות הגשמיות לגמרי! והיה נשאר בו רק בחינת נשמה: "נר ה' נשמת אדם"... והיה רק כנשמה בלא גוף, וכמו שנאמר (בראשית

¹ וכן בירושלמי ביומא ה, ב תירץ רבי אבהו: "אמר לון: מה אמר לי דהוה בר נש? אני אומר: הקדוש ברוך הוא היה." וזה כדברי הזוהר לויקרא סו. שבשעה זו היה חיבור כנס"י והקב"ה, וקה"ק כחדר המיטות, ולא יהיה שם מלבדם, אף מלאך.
כל הזכויות שמורות ©

דף מקורות

ב,ז): "ויפח באפיו נשמת חיים". ואיתא בתיקונים: "מאן דנפח - מתוכו נפח". ולא היה כלל בכלל "אדם", אפילו כאותן שכתוב בהן: "ודמות פניהם פני אדם", **שהיה אז גדול ממלאך**. ושפיר כתיב: "וכל אדם לא יהיה". והוא גם כן בכלל מה שאמר: "הקדוש ברוך הוא בכבודו היה נכנס עמו". ומטעם זה נקרא הכהן גדול בכל סדר היום "איש כהן גדול" - שהוא מלשון **אש**, שאז היה כהן גדול בבחינת "אש אוכלת", אש נשמתא, בלא גופא.

5. רבי צדוק תקנת השבין, קי

בית קודשי קודשים - הוא תכלית הקדושה שאפשר לאדם להשיג, **שהוא למעלה מהשגת המלאכים**. שהרי המלאכים אין יכולים להיכנס שם... וכמו לעתיד **דמחיצת הצדיקים יהיה לפנים ממחיצת מלאכי השרת**, וכמו שאמרו בירושלמי.²

6. נפש החיים א, ה

וכל העולמות נכללים ונחלקים לד' כידוע, שהן: האופנים, והחיות, וכיסא כבודו, ואצילות קודשו יתברך. ונשמת כל אחד הוא העולם שעליו. כמ"ש: "ובהינשא החיות גו' ינשאו האופנים לעומתם, כי רוח החיה באופנים. בלכתם ילכו ובעומדם יעמודו וגו'". והחיות ג"כ מתנהגים ע"י עולם הכיסא שעליהם, כמשארז"ל שהכיסא נושא את נושאו.

ונשמת החיים של הכיסא, הוא סוד שורש העליון, של כללות נשמות ישראל יחד, שהוא יותר גבוה ומאוד נעלה גם מהכיסא. שהוא האדם שעל הכיסא, כמ"ש שם: "ועל דמות הכיסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה".

וז"ש בזוהר בעניין הפסוק: "אחור וקדם צרתני" - "אחור לעובדא דבראשית וקדם לעובדא דמרכבה". **שמצד הגוף הוא אחור למעשה בראשית, ומצד שורש העליון של הנשמת חיים שלו - הוא קדם לעובדא דמרכבה גם מעולם הכיסא.**

7. ברכות לד, ב

אמר רבי אבהו: מקום **שבעלי תשובה** עומדין - **צדיקים גמורים** אינם עומדין, שנאמר: "שלום שלום לרחוק ולקרוב" - לרחוק ברישא, והדר לקרוב.

² ירושלמי שבת ו,ט: "רבי ברכיה בשם רבי אבא בר כהנא: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחיצתן של צדיקים לפנים ממחיצתן של מלאכי השרת, ומלאכי השרת שואלין אותן ואומרים להן: "מה פעל - ל? מה הורה לכם הקדוש ברוך הוא?".
כל הזכויות שמורות ©

8. נתיב התשובה פרק ב

כי האדם שהוא בא מרחוק, כמו שהוא החוטא שנתרחק מן הש", ובא עתה להתדבק בו ית' - אין ספק שהדביקות הזו היא יותר.

כי כמו שתראה ביסוד האש, כאשר הוא למטה ומתנועע למעלה. ובוודאי דבר זה - בשביל גודל הדיבוק שיש לאש אל המעלה, אף שהוא רחוק ממקומו הוא שב אל מקומו, אשר יש לאש דביקות לשם לגמרי. ואם לא היה כל כך הדיבוק שלו למעלה, לא היה מתנועע כל כך מרחוק... ולכן נאמר (ישעיה נד): "שלום שלום לרחוק ולקרוב" (לרחוק תחילה) - כלומר: ה"שלום" - הוא הדיבוק שנותן לאחר (=עשיית השלום הוא מעשה שמבטא קשר ואהבה לשני), והוא יותר אל אותו שבא מרחוק, והדר (=ורק אחר כך) לקרוב - שאין מורה כל כך הדיבוק בו יתברך.

9. מהר"ל דרוש לשבת שובה

ודבר זה (=המדרגה העל טבעית) מיוחד לישראל. כי אין נפש ישראל נפש בהמית, מוטבע(ת) בגוף. ולכך אמרה תורה שייקח מאת בני ישראל "שני שעירים". מפני כי השעיר דמו כדם האדם - ולכך שחטו בני יעקב שעיר עזים "ויטבלו הכתונת בדם"³, והדם הוא הנפש. ומפני כי יש לישראל נפש אדם - לא נפש בהמה, לכך יהיה כפרתם - שעיר עזים, שדמו כדם האדם. וזהו מעלת ישראל מצד עצם ישראל שהוא הנפש... ואם כן, החטא בישראל, אחר שנפשם קדושה וטהורה מצד עצמם, אינו מצד עצם הנפש. שהרי נפשם מצד עצמם - קדושה וטהורה! שאם לא כן, לא יהיה ראוי להביא הדם במקום קודש הקדשים. אבל החטא הזה אינו מצד נפש ישראל, רק הוא בשביל גירוי השטן, אשר הוא מתגרה בישראל, ומצד הזה בא החטא. ולכך אמרה תורה כי מצד שישראל יש להם נפש טהורה ויש להם קרבן להקריב לפני ולפנים - אם כן החטאים שישראל עושים הוא מיצר הרע, שהוא השטן, לא מצד עצמם.

10. שם

עד שיש לשטן, הוא היצר הרע, חלק בישראל - הם החטאים, שהם מצד היצר הרע, ולכך אמרה תורה שייתן (הכהן את) עוונות ישראל על השעיר השני, וישלח השעיר במדבר, עד שייקח (בחזרה) חלקו מן ישראל, אשר יש לו אצלם.

וחס ושלום לא שיהיה כאן הקרבה אליו כלל, שהיא העבודה, רק נקרא: "ושילח" (ולא "והקריב") את השעיר" - הוא (=היינו) ששלח אותו החוצה (מהמקדש, רמז לשליחת החטאים החוצה מהאדם), כי החטאים בישראל אינם מצד עצמם, רק מצד החוץ באו, דהיינו מצד יצר הרע. **ודבר שבא מצד החוץ אפשר שישלח אותם גם כן מעליו.**

³ כ"כ בבראשית רבה פד"ט: "ויקחו את כתונת הפסים וישחטו שעיר עזים - ולמה שעיר עזים? שדמו דומה לשל אדם".
כל הזכויות שמורות ©

דף מקורות

11. שם

ולפיכך היה קרבן ישראל **שני** שעירים גם כן, כי השעיר הזה יש בו שתי בחינות: **הבחינה האחת - מצד דמו, הבחינה השנית - מצד גופו.**

כי מצד דמו השעיר הזה, **דמו** דומה לדם האדם כמו שאמרנו לך למעלה, אבל מצד גופו הוא נקרא שעיר **על שם השעירות שבו.** ומפני שקרבן האחד היה מקריב דמו בפנים, ואין ראוי להקריב דמו בפנים, (אלא) רק בשביל שהדם הנפש יכפר בשביל שהדם הוא הנפש, וישראל יש להם נפש קדושה וטהורה והיא נקראת נפש אדם, רצה לומר: נפש שראויה לאדם, לא נפש בהמית. לכך הדם אשר יכפר עליהם הוא דם השעיר בפרט אשר דמו שהוא הנפש כמו דם האדם, ומפני כך דם הזה ראוי לכפר לפנים ולעשות ישראל קדושים וטהורים לגמרי כמו מלאכי השרת. ולכך היה קרבן זה שעיר.

והשעיר השני לא נשחט, רק **בגופו היה משלח אותו לעזאזל**, כי הוא בא על חטא ישראל, אשר החטאים מתדמים בשער, שהם תוספת על האדם, כמו שהשערות אינם מגופו של אדם, רק תוספת כמו שאמרנו. ולכך השעיר השני שהיה נותן עליו עוונות ישראל, ושלח אותו לעזאזל - הוא גם כן שעיר מצד הבחינה השנית.

12. שם

ולכך צריך שיתן עליו **גורלות**. כי הגורל מתחייב זה מזה, וכאן מפני שהם מקריבים קרבן לפני ולפנים מורה על מעלת נפשם מצד עצמם, **מזה בעצמו מתחייב שישלחו שעיר לעזאזל**. כי יש ליצר הרע הוא השטן חלק בישראל וישלחו אותו מעליו. ואם לא היו הגורלות, רק (ש)היה מקריב השעיר בפנים בעצמו והיה משלח השעיר בעצמו מפני דבר זה - אי אפשר, כי באולי חטא ישראל הוא מצד נפשם ומצד עצמם ולא שייך לשלח החוצה. אבל דבר זה שישלח השעיר הוא מצד השעיר שנכנס דמו לפני ולפנים, בזה נראה טהרת וקדושת ישראל מצד עצמם, מפני הקרבן שהוא לפני ולפנים.

13. נתיב התשובה פרק ז

כי **התענית - הוא קדושה לאדם** (=מנתקת אותו מהגשמיות). ולכך כאשר מתענה - הוא מקדש עצמו ומטהר עצמו מן החטא. **ואין התענית שיהיה מצער עצמו כנגד תאוות החטא שנטה אחריו**, שזה אינו, רק כי התענית בעצמו הוא קדושה לאדם, להיות בלא אכילה ושתייה כמו העליונים, ובזה מתקדש מן החטא. ולפיכך אותם בני אדם שמתענים, ואוכלים אחר שיוצאים מבית הכנסת בערבית (לפני שמגיע הלילה) - לומר כי **צערא בלבד קיבלו עליהם**, הרי אין הדבר הזה (נכון וראוי), **שאין השם ית' רוצה שיהיה האדם מצער נפשו**. רק (הוא רוצה) שישב בתענית ויקרא "קדוש"...

דף מקורות

ורבי אלעזר אמר (תענית יא. כלפי מי שיושב בתענית) שנקרא "קדוש" - רצה לומר, **שהוא נבדל מן אכילה ושתיה**. וזהו מדרגות **המלאך**, שאינו בעל גוף, כמו שאמרנו. ומאחר שמסלק נפשו מאכילה ושתיה - דבר זה קדושה אליו לגמרי.

14. דרוש לשבת שובה

וכן כל המצוות שציווה השם יתעלה ביום הגדול והקדוש, הכל לסלק הגופניות שבאדם, **עד שהוא כמו מלאך לגמרי**.

ולפיכך ציווה **לענות נפשו**, הכל כדי **לסלק ולמעט את הגוף**, עד שיהיה האדם קדוש כמו מלאך. ומפני כי הנשמה היא עומדת בגוף, ועם (=ואף) שהנשמה היא קדושה וטהורה, היא עומדת (=קשורה) בגוף (וזה מאפיל על הוצאת מעלתה מהכוח לפועל). ולכך ראוי (כל השנה) לגוף עידון (באכילה ושתיה ושאר צרכי הגוף), שיהיה ראוי לנשמה לעמוד בו (ולא להיפרד ממנו). ואז הנשמה מיושבת אצל הגוף כראוי. וביום הכיפורים, ציווה השם יתעלה למעט הגוף ולענות הנפש **בחמישה עינניים**, ואז אין הנפש מיושבת בגוף (אלא מתנתקת ממנו מעט), והיא נבדלת לבדה לעצמה, מסולקת מן הגופניות, והוא כמו מלאך. **ומפני כי יש לנפש חמישה שמות: נפש, רוח ונשמה, יחידה, חיה**. נמצא (שאם יש חמש שמות לנפש, סימן) שיש חמישה דברים (=בחינות שונות) בנפש, ולכך יש לה חמישה שמות לנפש, וכנגד זה - חמישה עינניים למעט ולסלק הגופניות...

ולכך כל **ההזאות** שהיו ביום הכיפורים לפני ולפנים, היו **שמונה**: אחת למעלה ושבע למטה. וזה כי **האחת למעלה היא כנגד המדרגה שהיא על הטבע** - שהיא למעלה, ושבע למטה - שהם כנגד הטבע...
וכן **כל שאר מצוות המיוחדות ביום הזה - הכל בשביל זה**. כי יום זה מיוחד להסרת הגופניות.